

מזריך קצור – ימי פורים ה'תשע"ז

עיקרי הדינים השכיחים מתענית אסתר עד שושן פורים

יום חמישי י"א אדר תענית אסתר - מוקדם

צום זה קל משאר צומות, בפרט בקביעות שנה זו. מי שקשה לו לצום, ישאל רב.

אין שוטפים פה.

שחרית

לש"ץ - "עננו" אחרי ברכת "גואל ישראל". אמירת 'סליחות' בסדר התפילה - אחרי 'כי אין עוזר'.
'אבינו מלכנו' הארוך, "ואנחנו לא נדע", קריאת התורה "ויחל משה".

מחצית השקל

מנהיגו שנותנים היום לפני מנחה, ג' מטבעות של חצי שקל לצדקה. ובלוח כולל חב"ד כתב שבירושלים נותנים זאת ביום י"ד קודם המנחה - גם השנה.

מן הדין, חייבים רק אנשים מגיל עשרים, ויש אומרים מגיל י"ג.

מנהיגו לתת גם עבור כל בני הבית. והנהיגים כן יש להמשיך כך מידי שנה. יש לחנך את הקטנים לתת מכספם הפרטי.

אין לתת מחצית השקל מכספי מעשר.

מרבית בצדקה - נוהגים לשער מה שהיה אוכל ביום התענית ליתן לעניים.

מנחה

אשרי, חצי קדיש, קריאת התורה "ויחל משה", הפטרה "דרשו ה' בהמצאו", יהללו, חצי קדיש.

שמונה עשרה - "עננו" בברכת "שמע קולנו", בחזרת הש"ץ - אחרי ברכת "גואל ישראל". ברכת כהנים. תחנון, אבינו מלכנו הארוך.

דברי כיבושין - אחרי מנחה

צאת הצום: ירושלים 18:07. ת"א 18:09.
חיפה 18:08. ב"ש 18:09

מקורות (לפי סדר ההלכות)

שבת קודש י"ג אדר שבת זכור

שחרית

מוציאים ב' ספרי תורה, א' לפרשת השבוע - תצווה, והב' לפרשת זכור.

חובה מן התורה על כל אדם מישראל לשמוע פרשת זכור. לכמה דעות גם נשים מחוייבות בשמיעתה. באם קשה עליה לילך לבית הכנסת, תקרא מתוך חומש.

הבעל-קורא יכוון להוציא ידי-חובה את כל השומעים והם יכוונו לצאת.

כופלים את המילה "זכור", הראשונה בצירה, והשניה בסגול.

אין מנהיגו להכות באמירת 'עמלק'.

מפטרין בשמואל "כה אמר ה' פקדתי" - "ביתו גבעת שאול".

אומרים "אב הרחמים".

מנחה

אין אומרים 'צדקתך'.

אין להביא את המגילה לבית הכנסת בשבת גם לא כדי ללמוד בה, וכן לא עושים שום הכנות לפורים עד צאת השבת.

מוצאי שבת קודש ליל פורים

יש לומר "ברוך המבדיל בין קודש לחול" לפני עשיית מלאכה כלשהי.

נהגו ללבוש פרצופים (=מסיכות) לפורים. ונעשה בעיקר ע"י קטנים.

מעריב

בשמונה עשרה - "ועל הניסים".

אחר שמונה עשרה - קדיש 'תתקבל'.

קריאת המגילה

"ויהי נועם ו"ואתה קדוש", הש"ץ אומר 'קדיש שלם' (בלי 'תתקבל'), "עלינו".

הבדלה

סעודת מלווה מלכה.

גם בלילה מרבית קצת בשמחה ובסעודה.

בברכת המזון - ועל הניסים.

סוף זמן קידוש לבנה: מחר יום ראשון, בשעה 24:40. ציבור שלא קידש, יקדש ואח"כ יקרא מגילה

להעיר, למגילה יש קדושה, ויש לנהוג בה כבוד, ולשטוף ידים לפני הנגיעה בה.

יום ראשון י"ד אדר פורים

ראוי להימנע מאכילה קודם קריאת מגילה, המתקשה, וכן אשה המחכה לשמוע קריאת המגילה מבעלה, ניתן להקל בטעימת פירות/ירקות ושתייה. בשעת הדחק, תשאל רב אם יכולה לאכול אף מזונות. אין עובדים בפורים, "העושה אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה". בעלי עסק - ישאלו רב.

שחרית

אין אומרים תחנון. בשמונה עשרה - "ועל הניסים", חצי קדיש, קריאת התורה - "ויבא עמלק" (כופלים את המילה "זכור", הראשונה בסגול, והשניה בצירה), קריאת מגילה, אשרי, ובא לציון, קדיש תתקבל, יהללו.

מי שלא שמע פרשת זכור יכוון לצאת בקריאת התורה זו "ויבא עמלק".

קריאת מגילה

מי שלא נתן מחצית השקל יתן לפני קריאת המגילה.

אין לחלוץ התפילין (דרש"י) עד אחר קריאת המגילה.

גם ביום מברכים "שהחיינו", ומכוונים גם על שאר מצוות היום.

מצוות היום

מקרא מגילה, משלוח מנות, מתנות לאביונים, משתה ושמחה. (ראה פיוט בנפרד).

מנחה. קודם הסעודה תפילת מנחה, בשמונה עשרה - "ועל הניסים".

מעריב

לכתחילה זמן קריאת שמע עד חצות הלילה, ואם עבר ולא קרא זמנה כל הלילה.

יום שני ט"ו אדר שושן פורים

לבני ירושלים אין מקיימים מצוות פורים ביום י"ד, אלא שאין אומרים תחנון ומרבים בסעודה. מנהגי היום - הסדר כבאתמול (בפורים דפרצות).

ערים הישנות שספק מוקפות חומה (כמו חברון, חיפה, יפו, לוד, עכו, צפת): מקיימים מצוות פורים ביום י"ד, ובט"ו קוראים מגילה שוב ללא הברכות, ומקיימים גם את שאר המצוות בלי להרבות בהן. קוראים בתורה בפרשת השבוע - 'כי תשא'. אין אומרים "ועל הניסים".

בשאר הערים מצוות פורים רק ביום י"ד. וביום ט"ו אין אומרים תחנון, ונוהגים בו קצת משתה ושמחה, ואסורים הספד ותענית.

העובר ממקום למקום

בן ירושלים הנמצא בא' מערי הפרצות בליל וביום י"ד קורא את המגילה ב"ד וכן שאר מצוות היום. אם חזר לירושלים קודם עלות השחר של יום ט"ו, חייב שוב במצוות וללא ברכה.

בן עיר פרצה הנמצא בירושלים ב"ד וט"ו - דינו כבן ירושלים וקורא מגילה רק בט"ו.

בשאר מקרים יעשה שאלת רב.

דיני "ועל הניסים"

אומרים "ועל הניסים" בלילה וביום.

בתפילה: שכח לומר, ונזכר לפני שאמר את השם בברכת "הטוב שמך" - חוזר ומתחיל "ועל הניסים". נזכר לאחר שאמר את השם - אינו חוזר.

בברכת המזון: שכח לומר ונזכר לפני שאמר את השם בברכת "על הארץ ועל המזון" - חוזר ומתחיל "ועל הניסים".

נזכר לאחר שאמר את השם, יאמר לפני "הרחמן הוא יזכנו" "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בימי מרדכי וכו'".

שו"ע סי' תרכ"ב ס"א. ורמ"א שם. סי' תרצ"ג ס"ב.

ע"פ משנ"ב סי' תרצ"ב ס"ק טו, כפי החיים שם ס"ק לז. שו"ע סי' תרצ"ב ס"א. רמ"א סי' תרצ"ב ס"א. ספר המנהגים עמ' 74-73. לוח כולל-חב"ד.

ע"פ מג"א סי' תרצ"ב ס"ק ז. ראה משנ"ב שם ס"ק טו, כפי החיים שם ס"ק לז. שו"ע סי' תרצ"ב ס"א. רמ"א סי' תרצ"ב ס"א. ספר המנהגים עמ' 74-73. לוח כולל-חב"ד.

ראה שיחת תענית אסתר תשמ"ט. רמ"א סי' תרצ"ה ס"א.

שו"ע אדה"ז סי' רכ"ב ס"ט ז. מנחת חינוך מצוה תרג. ראה שיחת פ' זכור תשמ"ג. משנ"ב סי' תרפ"ה ס"ק י"ד. ספר המנהגים עמ' 72. ערוך השולחן סי' תרצ"ג ס"ג. ראה סה"ש תש"ח ח"א עמ' 351.

רמ"א סי' תרפ"ב ס"ב. היום יום כ"ב מנ"א. ספר המנהגים עמ' 73. משנ"ב סי' תרצ"ב ס"ק ז. רמ"א שם ס"ק ג מהגהות מיימוניות, כפי החיים שם ס"ק כז, 'דרכי חיים ושלום' סי' תתמ"ג, שיחת תענית אסתר תשמ"ט. שיחות קודש תשנ"ב ח"ב ע' 788.

הגהה:

הרב מיכאל אבישיד - רב קהילת חב"ד בית שמש - רמה א'
הרב משה קורנווייץ - רב קהילת חב"ד הר יונה.
תרשים זה אינו מהווה תחליף ללימוד בספרי ההלכה.

יו"ל ע"י

מחלקת הוצאה לאור של מכון הלכה חב"ד - ארה"ק

"מבצע פורים, להשתדל שכל אחד ואחת יקיים כל מצוות ימי הפורים ועניניהם כהלכתם, השתדלות על ידי דבור - הדבור עמהם בדברים היוצאים מן הלב בכ"ז, וע"י מעשה - במקום ובענין שיש צורך: להמציא בעל קריאה (דהמגילה, וביום - גם דפי' ויבוא עמלק), מנות - מוכנות לקיום מצות משלוח מנות, מטבעות - לקיום מצות מתנות לאביונים. ומה טוב - לצרף גם קיצור הלכות פורים הצריכות, ועכ"פ - קיצור פרשת ימי הפורים ותקפו של נס".
מכתב כללי מיום י"א אדר ה'תשל"ז (נדפס בלקו"ש חט"ט עמ' 619).

מזרין קצור – מצוות פורים

עיקרי דיני מצוות ומנהגי פורים הנוגעים הלכה למעשה

משתה ושמחה

מנחה מוקדמת ואח"כ הסעודה.

נוהגים להתחיל את הסעודה לקראת סוף היום - כיון שעסוקים במצוות היום, ומנהגן של ישראל להמשיך את הסעודה לתוך הלילה, ורוב הסעודה צריכה להיות ביום. ועכ"פ יאכל כביצה, או לפחות כזית, לפני השקיעה.

"טוב לעסוק מעט בתורה קודם הסעודה". ולהעיר ש"שלושים יום לפני הרגל", שבהם דורשין בהלכות פסח, מתחילים "מפורים ואילך".

שמחת פורים גדולה הרבה משמחת יום טוב.

נוהגים לאכול 'קרעפכין' (=כיסנים ממולאים בבשר) בסעודת פורים.

חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. ולפחות ישנה יותר מהרגלו. מי שהוא חלש בטבעו וכן מי שיוודע בעצמו שעל ידי שתייתו יזלזל חס-ושלום באיזו מצוה, בברכה או בתפלה, או שיבוא חס-ושלום לקלות ראש, מוטב שלא ישתכר. תקנת הרבי אודות שתיית המשקה קיימת אף בפורים.

במקרה שנמשכה הסעודה לתוך הלילה אומרים "ועל הנסים" בברכת-המזון, זאת בתנאי שעדיין לא התפללו מעריב (באמצע הסעודה).

מתנות לאביונים

כל אחד ואחת, כולל קטנים מגיל חינוך (ואפילו ספק אם הגיעו לחינוך) חייב לתת ביום הפורים (ולא בליל פורים) לפחות לשני עניים.

לכל הפחות פרוטה לכל אחד (ס' אג'). כמובן שזהו השיעור המינימלי, אך נכון וראוי להרבות במתנות לאביונים. וכן ראוי ליתן לכמה שיותר עניים. "מוטב לאדם להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ובשילוח מנות לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים שהמשמח לב האומללים האלו דומה לשכינה".

מי שאינו מוצא עני יכול לייחד בפורים את הכסף על מנת לתתו אחר כך, או לתת לגבאי צדקה.

יש להחמיר שאשה נשואה וכן ילדים הסמוכים על שולחן אביהם לא יסתפקו בכך שהבעל והאב נתן "מתנות לאביונים" אלא יתנו משלהם.

את השיעור המינימלי של מתנות לאביונים אין לתת מכספי מעשר.

בנוסף לקיום מצוות מתנות לאביונים, יש מצווה נוספת שאין מדקדקין במעות פורים, וכל הפושט יד נותנים לו, גם אם אינו עני.

משלוח מנות

כל אחד ואחת, כולל קטנים מגיל חינוך (ואפילו ספק אם הגיעו לחינוך) חייבים לשלוח ביום הפורים (ולא בליל פורים) לפחות לאחד מרעיו, איש לאיש ואשה לאשה.

לכל הפחות שתי מנות, שני סוגי מאכל שונים, ומוכנים לאכילה מיידית. אפשר גם מאכלים כאלו שברכתם שווה.

כל המרבה לשלוח מנות לרעים משובח. (במנהגי האדמו"ר בספר המנהגים: משלוח מנות לשלשה אנשים, מאכל ומשקה).

ראוי שכל אחת מה"מנות" תהא חשובה ומכובדת, ולפחות בשיעור "כזית".

באם אפשר, נוהגים לשלוח "משלוח מנות" באמצעות שליח, ובשליחות זו נוהגים להשתמש גם בקטנים.

יש להחמיר שאשה נשואה וכן ילדים הסמוכים על שולחן אביהם לא יסתפקו בכך שהבעל והאב שלח "משלוח מנות" אלא ישלחו "משלוח מנות" משלהם.

אין שולחים מנות לאָבל (רח"ל) תוך שלושים, ולאָבל על הוריו תוך שנים-עשר חודש. האבל עצמו, אפילו תוך שבעה, חייב במשלוח מנות, אך לא ישלח אלא מאכלים ולא מגדנות.

מקורות (לפי סדר ההלכות)

רמ"א סי' תרצ"ד ס"ד. שו"ע סי' תרצ"ד ס"ד. שו"ע סי' תרצ"ד ס"ד. שו"ע סי' תרצ"ד ס"ד. ספר המנהגים עמ' 74. ראה שיחת פורים ה'תשכ"ג. ד' אד"ש ה'תשל"ו. משנ"ב סי' תרצ"ד סק"ו. מג"א שם סק"ו. ראה אג"ק ח"כ ע' קעז. רמ"א סי' תרצ"ד ס"ו. משנ"ב שם סק"ו.

משנ"ב סי' תרצ"ד סק"ח. שו"ע סי' תרצ"ד ס"א. רמב"ם הל' מגילה פ"ב ה"ז. מג"א סי' תרצ"ה סק"ד. משנ"ב סי' תרצ"ד סק"ג. שו"ע שם ס"ג.

ספר המנהגים עמ' 74. ראה מג"א סי' תרצ"ה סק"ה. רמ"א שם ס"ב. שו"ע אדה"ז סי' תכ"ט ס"א. תורה-אור צ"ח, אובא בספר-המנהגים עמ' 74. שם עמ' 58. שו"ע סי' תרצ"ה ס"א. רמ"א שם. שו"ע שם ס"ג, ורמ"א שם. ראה שיחו"ק תשל"ז ח"ב, הוספות עמ' 687.

מקרא מגילה

גם נשים חייבות בשמיעת המגילה. מחנכים את הקטנים למצוות שמיעת המגילה. נהוג להביא לבית-הכנסת גם את הקטנים ביותר (באם אינם מפריעים).

משתדלים לקרוא מגילה ברוב עם ובמנין. אף שיוצאים ידי חובה גם ללא מנין.

פושטים את המגילה כולה, ומנהגינו שנופלים את המגילה לשלושה חלקים.

לפני הקריאה מברכים שלוש ברכות: "על מקרא מגילה", "שעשה נסים" ו"שהחיינו" (גם ביום).

הבעל-קורא יכוון להוציא ידי-חובה את כל השומעים, והם יכוונו לצאת.

אסור לדבר בשעת קריאת המגילה, החל מהברכה הראשונה שלפניה ועד לברכה שאחריה.

חייבים לשמוע כל מילה מקריאת המגילה, מתחילתה ועד סופה, לפי הסדר. מי שלא שמע אפילו מילה אחת - לא יצא.

מי שלא הצליח לשמוע תיבה או פסוק, יקרא זאת מיד, וגם אם אינו יכול לעשות זאת מתוך מגילה כשרה - יקרא מיד בעצמו עד מקום שהקורא אוחד בו.

מכים 'המן' כמה פעמים במשך הקריאה, במקום שנזכר 'המן' בתואר כלשהו: 'האגני', 'הרע' וכיוצא בזה.

"עשרת בני המן" גם הציבור צריך לקרוא ובנשימה אחת, מהמילים 'חמש מאות איש' עד לאחר תיבת 'עשרת'.

אחר הקריאה מברך "הרב את ריבנו". אסור להפסיק בדיבור עד שיסיים הש"ץ את הברכה. ומברכים זאת רק בקריאה בציבור.

כורכים את המגילה לאחר הברכה. מנהג כ"ק אד"ש שמתחיל לכוון בסיום הקריאה ומסיים לאחר הברכה.

הציבור אומר "שושנת יעקב".

מקורות (לפי סדר ההלכות)

שו"ע סי' תרפ"ט ס"א. ס"ד. שו"ע סי' תרצ"ד ס"ו. משנ"ב שם סק"ו. ספר המנהגים עמ' 73. רמ"א סי' תרצ"ב ס"א. שו"ע סי' תרצ"ד ס"ד. משנ"ב סי' תרצ"ב סק"ט. שו"ע סי' תרצ"ב ס"ו. משנ"ב סי' תרצ"ב סק"ט. רמ"א סי' תרצ"ב ס"ו. שיחת פורים תשט"ז.

הגהה:

הרב מיכאל אבישיד - רב קהילת חב"ד בית שמש - רמה א'
הרב משה קורנויץ - רב קהילת חב"ד הר יונה.
תרשים זה אינו מהווה תחליף ללימוד בספרי ההלכה.

י"ל ע"י

מחלקת ההוצאה לאור של מכון הלכה חב"ד - ארה"ק

"מבצע פורים, להשתדל שכל אחד ואחת יקיים כל מצוות ימי הפורים ועניניהם כהלכתם, השתדלות על ידי דבור - הדבור עמהם בדברים היוצאים מן הלב בכ"ז, וע"י מעשה - במקום ובענין שיש צורך: להמציא בעל קריאה (דהמגילה, וביום - גם דפי' יבוא עמלק), מנות - מוכנות לקיום מצוות משלוח מנות, מטבעות - לקיום מצוות מתנות לאביונים. ומה טוב - לצרף גם קיצור הלכות פורים הצריכות, ועכ"פ - קיצור פרשת ימי הפורים ותקפו של נס".

מכתב כללי מיום י"א אדר ה'תשל"ז (נדפס בלקו"ש חט"ז עמ' 619).